

Roboti vs. lidé. Kdo vyhraje?

ARTHUR
BRAUN
advokát

PRÁVNICKÝ GLOSÁŘ

Univerzita v Heidelbergu nedávno zveřejnila studii, v níž software porazil zkušené dermatology z různých univerzitních klinik při diagnóze melanomu. Software založený na strojovém učení a fungující na bázi neuronových sítí posuzoval 100 obrázků podle toho, zda se jednalo o neškodné mateřské znaménko, nebo melanom. Jen sedm ze 157 univerzitních dermatologů mělo lepší výsledky než algoritmus, 14 dosáhlo stejného výsledku a 136 mělo horší diagnostické skóre.

Podobný pokus jako vědci v Heidelbergu realizoval Google už o dva roky dříve s dermatology z univerzity ve Stanfordu. Tehdy prohrálo se strojem všech 20 odborných lékařů. Z medicínského hlediska je tato technologie život zachraňující i proto, že diagnózu často neurčí dermatologové, ale lékaři méně specializovaní, a právě u rakoviny kůže má časný záchyt významný vliv na šanci na uzdravení. Stejně jako v radiologii se zde ukazuje potenciál strojového učení – umělé inteligence. Stroj navíc není nikdy unavený, nebolí ho hlava ani nemá kovovinu nebo příliš starostí.

Půjde robot do vězení?

A proč o tom píše právník? Existuje řada právních témat, třeba možné dominantní postavení na trhu u softwaru, který bude disponovat databází se stovkami tisíc obrázků. Za jakých podmínek bude licencován? Musí existovat povinné licence, jak se o tom diskutovalo u léků, kdy si chudší země nemohly dovolit drahé léky na HIV? Jaká pravidla by platila pro povolení užívat software v klinické praxi? A jak by to bylo s úhradou jeho použití pojišťovny?

Ještě zajímavější je ale odpovědnost dermatologů. Odpovídá dermatolog, který tento software nebude používat, za rakovinu kůže, která se vyvine u jeho pacienta z melanomu, který by stroj byl schopen identifikovat, ale člověk jej nerozpoznal? Pokud lékař nepoužije techniku, která je k dispozici, je dostupná i cenově a odpovídá současnému stavu vědy, pak zřejmě ano.

A ještě důležitější věc: co se stane, když software nerozpozná zjevnou rakovinu kůže? Odpovídá za to dermatolog, nebo výrobce softwaru? Podává se pak žaloba v USA, Německu nebo v Číně, když tam byl přístroj vyroben? I lékař přece dnes nese trestněprávní riziko, pokud z nedbalosti zraní pacienta, nebo ho dokonce usmrtí. Jak je to s odpovědností operujícího robota, který v normálním případě operuje lépe než člověk, nebo dokonce se softwarem, který z nedbalosti nerozpozná jasný případ rakoviny kůže? Musí robot do vězení? Nebo programátor softwaru? Půjde o škodu způsobenou vadou výrobku?

Pesimisté vidí uměloú inteligenci jako ohrožení dosavadního obchodního modelu nejen u lékařů, ale i u právníků, protože samoučící stroje skutečně mohou dělat množství věcí nepoměrně efektivněji než nejlepší sebestmotivovanější člověk. Ale zhodnocení toho, zda má smysl operovat, stejně jako realizace zákroku – být i zde možná bude brzy běžná robotická podpora – či etické posouzení následků, zůstane zatím na člověku. Tedy minimálně v dohledné budoucnosti se nemusí advokáti ani dermatologové bát, že přijdou o práci.

Bouře v největším družstvu

Krušnohor řídí bytovou politiku v Mostě, dosah má i na tamní radnici. Teď se soudí s vlastními družstevníky

KATEŘINA KOLÁŘOVÁ

Je největší svého druhu v Česku. Zažilo dvojí debakl před soudem a jeho vrcholným představitelům teď hrozí, že přijdou o své posty. Reč je o Stavebním bytovém družstvu Krušnohor, které ovládá bytovou politiku v severočeském Mostě. Kolos, který spravuje 22 tisíc bytových jednotek, je propojen s tamní politickou stranou Sdružení Mostečané Mostu, které se podílí na řízení města. Nespokojení družstevníci napadli schůzi delegátů, která proběhla před třemi lety. Chtěli tím upozornit na nedemokratický systém, jímž je podle nich družstvo ovládáno. Teď uspěli i u odvolacího soudu.

„Smyslem žaloby nebylo napadnout družstvo ani delegáty, ale upozornit na klientelistický a autoritářský systém jeho řízení a dosáhnout změny v jeho fungování,“ vysvětlil motivaci dvou družstevníků, kteří žalobu podali, jejich advokát Ondřej Preuss, zakladatel služby DostupnýAdvokát.cz.

Právní zástupce Krušnohru je v hodnocení výsledku sporu zatím opatrný. „Stanovisko bude klient schopen zaujmout až v okamžiku, kdy obdrží písemné vyhotovení rozsudku. Dřív nelze činit žádné kvalifikované závěry,“ napsal LN Eduard Belšán, advokát bytového družstva.

Pro vedení družstva jde ale o krajně nepříjemnou situaci, soud totiž zrušil usnesení, kterým sedmičlenné představenstvo nabylo svůj mandát. Budou tak nové volby. „Družstvo dostane příležitost zvolit si nové vedení a schválit demokratické vnitřní předpisy,“ pochvaloval si výsledek sporu Preuss.

V rozporu s demokracií

O co vlastně ve sporu šlo? Ještě v roce 2015 mělo družstvo kolem 23 tisíc členů, jejichž zájmy na schůzích prosazovalo 80 delegátů. O rok později, několik dní před shromážděním delegátů, kde se na dalších pět let volilo představenstvo družstva a změnil se volební řád pro volbu delegátů, však Krušnohor půlce z nich oznámil, že jim mandát končí. Ti přitom zastupovali přes patnáct tisíc členů družstva.

Jádro sporu se tak vedlo o to, že polovina delegátů zanikl mandát nezákonně. Na předmětné

ILUSTRACE RICHARD CORTÉS

schůzi se nemohli účastnit volby vedení družstva. Shromáždění delegátů, které volilo nové představenstvo, se tehdy účastnilo jen 34 jejich zástupců, přesto vedení Krušnohru vznikl mandát na dalších pět let.

Výškrtnutí poloviny volitelů bylo zdůvodněno tím, že nezaplatili 300korunový poplatek. V prvé instanci o žalobě rozhodoval Vojtěch Cepl ml., soudeč Krajského soudu v Ústí nad Labem. „Nezaplacení poplatku není důvodem zániku členství. Podstatné však je, že shromáždění delegátů je schop-

no rozhodovat, pokud je přítomen nadpoloviční počet delegátů. Rozhodnutí pozvat pouze polovinu delegátů je jednoznačně protiprávní, v rozporu s družstevní demokracií, a tím i s dobrými mravy,“ uvedl Cepl ml. v rozsudku.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze na začátku června potvrdil Ceplovo rozhodnutí, jež označilo za neplatná usnesení přijatá na předmětné schůzi. Rozhodnutí bude pravomocné v okamžiku doručení stranám sporu, to nastane v následujících týdnech. Odvolací soud Ceplovi vrátil k projednání

část žaloby, kde se družstevníci domáhají i zrušení voleb delegátů.

Propojení s radnicí

Krušnohor vstoupil jako jediné české družstvo do komunální politiky, a to prostřednictvím Sdružení Mostečané Mostu. V současném zastupitelstvu města jej reprezentuje osm politiků včetně předsedy družstva Arnošta Ševčíka. Oba subjekty jsou tak velmi úzce propojeny.

Když loni startovala kampaň strany před komunálními volbami, stalo se tak právě v sídle Kruš-

nohru. Program strany volil ostrou rétoriku vůči „nepřízřivobivým“ občanům. Strana navrhovala vystavení „vesnice pro lůzu“, kam je chtěla odsunout.

Prostředek pro vedení kampaň zvolila strana chytře. Družstvo totiž vydává měsíčník Krušnohor o nákladu 23 tisíc výtisků, který je distribuován do mosteckých domácností.

Pokud jde o vliv v družstvu, klíčovou osobou je jeho ředitel František Ryba. Ten například před dvěma lety dělal průvodce po vyložených lokalitách v Litvínově (kde Krušnohor také spravuje byty) nynějšímu premiérovi Andreji Babišovi a seznamoval ho nejen s tamní problematikou „nepřízřivobivých“.

Program strany
Mostečané Mostu byl
tvrdý vůči
„nepřízřivobivým“
občanům. Navrhovala
vystavení vesnice
pro lůzu.

”

Byl to on, kdo loni na jaře kritizoval ombudsmanku Annu Šabatovou. Té se totiž nelíbilo, jak je ve člancích na webových stránkách Krušnohru pohlíženo na romskou menšinu. „Osoby romského původu je mohou oprávněně považovat jako zlostující a vnímat je jako zásah do vlastní důstojnosti,“ vytkla družstvu tehdy Šabatová. Podle ní byly některé výroky tak závažné, že by mohlo jít o trestný čin hanobení národa.

Družstvo provozuje velké clientské centrum, kam mohou družstevníci směřovat své požadavky. To nyní ale omezuje elektronickou komunikací s tím, že už nemůže záležitosti řešit po e-mailu. „Neumožňují nám to nová pravidla GDPR,“ vysvětlil Ryba. To však není pravda. „Z nařízení GDPR nevyplývá žádné omezení týkající se běžné e-mailové komunikace mezi družstvem a jeho členy, nabádá pouze k přiměřenému zabezpečení,“ uvedl advokát Lukáš Vajda z advokátní kanceláře Šniehotta & Vajda Legal.

Cesta k větší nezávislosti žalobců

JAN LATA
prezident Unie
státních zástupců

DISKUSE

Už mnoho let se diskutuje o posílení nezávislosti veřejné žaloby, ať už cestou zcela nového zákona o státním zastupitelství, nebo změny zákona současného. Nejnovější kapitolou příběhu píše právě nyní ministryně spravedlnosti Marie Benešová. Jí předloženému legislativnímu návrhu nelze upřít některé pozitivní body, zejména výrazné ztižení odvolatelnosti vedoucích státních zástupců, kteří by mohli nově o funkci přijít jen rozhodnutím kárného soudu. Současně však musíme oživit známé klíšé, že ďábel bývá ukryt v detailu.

Největší háček je ve změně způsobu, kterým se vybírají vedoucí státní zástupci, stojící v čele okresů, krajů, obou vrchních a Nejvyššího státního zastupitelství. Jde o lidi s velkými pravomocemi,

kterí kromě jiného mohou dávat podřízeným státním zástupcům závazné pokyny, jak postupovat v konkrétních trestních kauzách.

Dosud tyto funkcionáře jmenoval ministr spravedlnosti na návrh vedení státního zastupitelství (nejvyššího státního zástupce vlada na návrh ministra). Chce-li nyní ministryně na tyto funkce zavést výběrová řízení, nelze akceptovat, aby do pětičlenné výběrové komise ministr dosazoval většinu tří lidí, zatímco státní zastupitelství by obsadilo místa dvě.

Soudci o novou roli nestojí

Pokud totiž komisi navrženého kandidáta tentýž ministr následně jmenuje do funkce, vznikla by situace, ve které by si konkrétní ministr mohl vybrat vedoucí státní zástupce prakticky podle své libovůle. Akutně by hrozilo riziko politiky a postupného ovládnutí státního zastupitelství exekutivou prostřednictvím k tomu vybraných nových šéfů.

Nedávný vývoj v Polsku a Maďarsku budí dostatečně odstraš-

Nelze akceptovat, aby
do pětičlenné
výběrové komise
ministr dosazoval
většinu tří lidí,
a státní zastupitelství
jen místa dvě

”

jícím varováním. Pokud Marie Benešová po jednání se zástupci Rekonstrukce státu původní plán změnila tak, že pátého člena komise nebude jmenovat ona, nýbrž předseda příslušného soudu, jde o určitý pozitivní posun. Domnívám se však, že koncepčně nelze přistoupit na to, aby o postech manažerů ve státním zastupitelství rozhodoval soudce, který z povahy věci nemá do soustavy veřejné žaloby takto ingerovat.

Stejný názor zastávají i soudci, jak plyne z vyjádření prezidentky Soudcovské unie Daniely Zemanové. Obdobně neplatí a ani není představitelné, aby státní zástupce seděl v komisi vybírající předsedy soudů. Místo toho je nutno posílit postavení toho, kdo na základě výsledků výběrového řízení podává ministrově návrh na jmenování a později také nese za práci taktó jmenovaného personální odpovědnost. Je jím vždy šéf o jeden stupeň vyššího státního zastupitelství. Ten by měl dosazovat alespoň dva členy výběrové komise, další člen by měl být dle výběru nejvyššího státního zástupce (s tím počítal návrh exministra Jana Kněžinka).

Nesamozřejmost rovnosti

Nesmíme přehlédnout ani přechodná ustanovení navrhovaného zákona. Podle nich by měl být současný nejvyšší státní zástupce vyměněn už za dva roky a oba vrchní státní zástupci za tři roky po nabytí účinnosti zákona. Tato doba je nedůvodně kratší, než je tomu u níže postavených šéfů na

krajích a okresech. Nelze nezpomenout, že když zákonodárce roku 2008 zaváděl funkční období předsedů soudů, stávající předsedové Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu pokračovali a „dostali“ zcela nová funkční období. Je třeba říci, že pokud jsou předsedové obou nejvyšších soudů jmenováni na deset let, není logické, aby hlava státního zastupitelství měla funkční období toliko sedmileté.

Otazníky vzbuzuje i ta část návrhu, podle které by se současní šéfové vůbec nemohli přihlásit do výběrového řízení a pokusit se funkci za rovných podmínek s ostatními uchazeči obhájit.

Unie státních zástupců se k ministerskému návrhu novely zákona o státním zastupitelství vyjadřuje formou připomínek Legislativní komise. Jsme připraveni ke konstruktivním jednáním s ministryně spravedlnosti, která mají vést ke společnému cíli – posílení nezávislosti státního zastupitelství, jež je základní podmínkou také pro nezávislost soudní moci v trestních kauzách.